

Motion till riksdagen 2005/06:Ub344

av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

En liberal politik för grundskolan

1 Sammanfattning

Det finns få faktorer som så starkt påverkar en människas framtid som studie-resultaten i grundskolan. Var fjärde elev slutar skolan utan godkänt betyg i alla ämnen. Var tionde elev blir inte behörig till gymnasiestudier. Att se till att betydligt fler elever än i dag når kunskapsmålen är därför vår viktigaste utmaning.

Folkpartiet liberalernas politik för grundskolan bygger på tre grundpelare: *kunskap*, *ordning* och *valfrihet*. Den socialdemokratiska skolan har tappat fokus genom att ett flertal reformer har rustat ner skolan som bildningsinstitution, tagit ifrån lärarna möjligheten att skapa trygghet och arbetsro för eleverna samt konsekvent motarbetat fristående skolor.

Kunskap är grundskolans huvuduppgift. Skolan måste därför få möjlighet att fokusera på kunskapsmålen och inte få alltför många sidouppgifter. Tyvärr har skolan fått i uppgift att lösa de flesta samhällsproblem som uppkommit de senaste decennierna och detta har medfört att kunskapsuppdraget har blivit lidande. Nu måste en översyn och förbättring av mål, utvärderingssystem, föräldrainsformation, betyg och stödinsatser genomföras för att garantera alla elever maximala möjligheter att lyckas i skolan. En "läsa-skriva-räkna-garanti" ska införas på lågstadiet för att garantera alla elever det stöd som krävs för att nå målen.

Ordning är en förutsättning för lärande. Det måste därför finnas en grundläggande struktur på lektioner och raster som skapar goda förutsättningar för både lärande och trygghet. Det är alltid de elever som har det svårast i skolan som förlorar på oordning. Skolan är en stor arbetsplats där alla måste visa respekt för varandra och gemensamt arbeta för att nå målen. Både lärarnas och elevernas roll måste bli tydligare i skolan. Alla elever har rätt till trygghet och arbetsro. Därför måste lärares befogenheter att vidta åtgärder mot störande elever stärkas och göras tydligare i lagstiftningen.

Valfrihet ökar kvaliteten i skolan. Rätten att välja skola och förekomsten av friskolor har bidragit till en positiv utveckling av skolväsendet. Föräldrar bör ha rätt att välja mellan alla grundskolor i Sverige. En nationell skolpeng bör på sikt införas. Den ska gå till den skola där eleven blir antagen. Friskolor

Fel! Okänt namn på

och kommunala skolor ska verka under likvärdiga förhållanden och arbeta under stor självständighet.

Folkpartiet liberalerna anser att skolor i områden med stort utanförskap ska vara extra bra och utvecklas till ”magnetskolor” som lockar elever även från andra bostadsområden. En särskild satsning på kunskaper i svenska måste göras.

Folkpartiet liberalerna vill göra det svårare för skolor att strunta i tillgängligheten för funktionshindrade. Kommuner som inte gör vad de ska för att alla elever ska kunna tillgodogöra sig undervisningen ska kunna bötfällas. Alla utvecklingsstörda elever ska ha rätt att välja den gemenskap och specialkompetens som särskolan erbjuder. Särskolan ska utvecklas, inte avvecklas.

Lärarnas status har tillåtits sjunka de senaste decennierna. Detta har skett genom att lärares möjlighet att styra över sin arbetstid har minskat men också genom att lärarutbildningen har blivit alltför likformig för alla typer av lärare. Folkpartiet liberalerna vill införa en auktorisation för behöriga lärare. För behörighet ska både tillräcklig ämneskompetens och tillräcklig pedagogisk och didaktisk kompetens krävas. Ett förbud ska införas mot att tillsvidareanställa obehöriga lärare.

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	1
2	Innehållsförteckning.....	3
3	Förslag till riksdagsbeslut.....	5
4	Klassresan börjar i klassrummet.....	9
5	Kunskap – skolans huvuduppgift	11
5.1	Mål	11
5.1.1	Färre och tydligare mål.....	11
5.1.2	Mål för varje stadium	12
5.1.3	Tydliga lärarkategorier	12
5.1.4	Timplan med fokus på målen	13
5.1.5	Lärlös ”undervisning”	13
5.1.6	Läsning.....	13
5.1.7	Fysisk aktivitet	14
5.2	Utvärdering	14
5.2.1	Kontinuerlig uppföljning	15
5.2.2	Nationella prov	15
5.3	Information.....	15
5.3.1	Individuella utvecklingsplaner	15
5.3.2	Skriftliga omdömen och utvecklingssamtal.....	16
5.3.3	Betyg från årskurs sex	16
5.4	Stöd	17
5.4.1	Nivågruppering.....	17
5.4.2	Speciallärare	18
5.4.3	Sommarskola.....	18
5.4.4	Läsa-skriva-räkna-garanti.....	19
5.4.5	Anpassad timplan	19
5.4.6	Förlängd skolplikt	20
6	Ordning – en förutsättning för lärande	20
6.1	Grundläggande värderingar	21
6.2	Lärrrollen.....	22
6.3	Elevrollen	23
6.4	Mobbning	24
6.4.1	Förebygg och upptäck mobbning	24
6.4.2	Snabba åtgärder vid mobbning	25
6.4.3	Uppföljande åtgärder.....	26
6.5	Sexuella trakasserier.....	27
6.6	Övrig brottslighet	27
7	Valfrihet – för ökad kvalitet	28
7.1	Rätt att välja skola.....	28
7.2	Fristående skolor	29
8	Skolan i utsatta områden	30
8.1	Skapa magnetskolor	30
8.2	Kontakt med föräldrarna	31
8.3	Satsa på svenska	31
9	Funktionshindrade.....	32

Fel! Okänt namn på

10	Styrning, finansiering och tillsyn.....	33
11	En ny lärarutbildning.....	34
12	Jämställdhet i skolan.....	35
13	Skolhälsovård.....	36

3 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om färre och tydligare mål för grundskolan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att dela in grundskolan i tre stadier med egna mål.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en stadiindelad timplan med ökad flexibilitet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undervisning utan lärare inte skall kunna räknas av från den garanterade undervisningstiden.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svenska är skolans viktigaste ämne.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stimulans av läsning i skolan.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgången till bibliotek i skolan.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svenskbetyget bör delas i ett språkbetyg och ett litteraturbetyg.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fysisk aktivitet bör uppmuntras i skolan.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skolämnet idrott och hälsa.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lärarutbildningen skall innehålla utbildning i hur kunskap utvärderas.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nationella prov i årskurs 3, 6 och 9.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att individuella utvecklingsplaner inte skall vara obligatoriska.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skriftliga och betygsliknande omdömen skall vara obligatoriska från årskurs 1.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla föräldrar skall erbjudas regelbundna utvecklingssamtal.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en sexgradig målrelaterad betygsskala skall införas i grundskolan.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att betyg obligatoriskt skall sättas från årskurs 6.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skolor om de vill skall kunna sätta betyg från årskurs 3.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att nivågruppering, t.ex. genom allmän och särskild kurs, skall vara möjlig om skolan bedömer det lämpligt.

Fel! Okänt namn på

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att speciallärarutbildningen skall återinföras.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att elever som behöver undervisning utanför ordinarie skoltid skall ha rätt till det.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en "läsa-skriva-räkna-garanti" på lågstadiet.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att byta stadium när målen är uppnådda, oavsett vad timplanen anger.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undervisningstid skall kunna flyttas mellan ämnen om eleven behöver extra tid.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skolplikten skall kunna förlängas till maximalt tio år eller till dess eleven fyller 18 år.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att demokrati, förståelse och respekt för andra skall präglå skolans arbete och vardag.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den nationella skolinspektionen skall granska om skolans undervisning förmedlar demokratiska värderingar och är allsidig.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att varje skola skall ha tydliga ordningsregler.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lärares rätt att beslagta störande föremål.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lärares rätt att avvisa en störande elev från undervisningen.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skolans möjlighet att besluta om kvarsittning, skriftlig varning, föräldrasamtal och förflyttning av en elev.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tydliggöra elevers rättigheter och skyldigheter.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att elever inte skall utgöra majoritet i skolans styrelse.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att eleverna med stigande ålder bör ta ett allt större ansvar för skolans måluppfyllelse.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skolpliktens efterlevnad bör följas upp bättre av kommunerna.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att olovlig frånvaro skall noteras i terminsbetyg och skriftliga omdömen.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att mobbning inte skall bagatelliseras för att den sker inom skolans område.

Fel! Okänt namn på

38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att varje skola skall ha en antimobbningsplan.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att skollagen måste bli tydligare när det gäller lärarnas, skolans och kommunens ansvar vid mobbning.
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om information till föräldrarna vid mobbning.
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att möjligheten att flytta en mobbare till en annan skola måste finnas.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om stöd till den som utsätts för mobbning.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om avskiljande av och stöd till den som utsatt andra elever för kränkningar.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ekonomisk ersättning till offer för mobbning då skolan inte vidtagit tillräckliga åtgärder.
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att en nationell skolinspektion bör följa upp skolornas arbete med mobbning.
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om sexuella trakasserier i skolan.
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om samarbete mellan skola, polis och sociala myndigheter.
48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om skolans rätt att avhysa obehöriga från skolan.
49. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att elever skall ha rätt att söka till valfri skola i Sverige.
50. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att kommunens skolresurs skall gå till den skola som eleven antas till.
51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att elevens vårdnadshavare skall ha rätt att disponera samma skolskjutsresurs som kommunen hade haft om eleven gått på den skola som kommunen anvisat.
52. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att kommunala skolor och fristående skolor skall arbeta under likvärdiga villkor.
53. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att kommunernas möjligheter att inverka negativt på en friskolas ansökningsprocess skall försvinna.
54. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att "riksprislistan" bör återinföras i väntan på ett system med nationell skolpeng.

Fel! Okänt namn på

55. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fristående skolor skall ha rätt att få bidragen prövade i allmän förvaltningsdomstol genom förvaltningsbesvär.
56. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de kommunala skolornas självständighet bör öka.
57. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skolor i utsatta bostadsområden bör utvecklas till ”magnetskolor”.
58. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en del av den nationella skolpengen bör riktas till skolor i utsatta områden.
59. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av föräldramedverkan i skolan.
60. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka svenskundervisningen i skolor i utsatta bostadsområden.
61. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillgången till bibliotek måste garanteras i skolor i utsatta bostadsområden.
62. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att eleverna i skolor i utsatta bostadsområden bör få en ”språkmentor”.
63. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommuner som inte uppfyller kraven om tillgänglighet för funktionshindrade skall kunna bötfällas.
64. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de statliga specialskolorna för syn- och hörselskadade skall återinföras.
65. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särskolan skall vara en egen skolform.
66. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla utvecklingsstörda skall ha rätt att gå i särskola.
67. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särskolans innehåll skall utvecklas.
68. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en nationell finansiering av skolan, en nationell skolpeng, skall införas.
69. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Skolverkets roll skall renodlas till att formulera målen för skolverksamheten.
70. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en fristående nationell skolinspektion skall skapas.
71. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Myndigheten för skolutveckling skall avvecklas.
72. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jämställdhetsarbetet i skolan.

73. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att studie- och yrkesvägledningens roll i skolan skall stärkas.
74. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att den fysiska arbetsmiljön i skolan skall förbättras.
75. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att skolhälsovården bör genomgå en kvalitetsreform.

4 Klassresan börjar i klassrummet

Varje vardag går drygt en miljon skolelever till skolan i Sverige. Många av dem har välutbildade föräldrar som är samhällsengagerade och studieinriktade. De ställer höga krav och har positiva förväntningar på sina barn. De stöttar, läser läxor och sänder tydliga signaler till barnen hur viktigt skolarbetet är. Dessa elever kommer oftast att lyckas oavsett hur skolan är upplagd.

Men det finns också en annan grupp barn, där det inte finns någon därhemma som ställer krav på goda studieresultat. Föräldrarna kanske själva misslyckades i skolan, eller så varken förmår eller orkar de ha förväntningar. Ingen hemma frågar de här eleverna om resultatet på senaste provet, ingen ser efter att läxorna blir lästa. Det riktigt stora misstaget som begåtts i svensk skolpolitik är tron att denna grupp barn skulle tjäna på om även skolan var fri från förväntningar och krav. Tvärtom är det barnen som växer upp i hem utan studietraditioner som är förlorarna i dagens skolsystem.

Myten om den läxfria och betygsfria skolan är arbetarrörelsens största självbedrägeri. En liberal skola ställer höga krav och har positiva förväntningar på alla elever. Skolan ska utmana dem som inte får utmaningar hemma. Skolan måste ha höga förväntningar på dem som inte har några förväntningar på sig själva. En del elever behöver mycket hjälp och stöd för att klara målen, några behöver extra tid, men ingen blir hjälpt av att kraven sänks eller avskaffas.

Det finns få faktorer som så starkt påverkar en människas liv som studieresultaten i grundskolan. I dag misslyckas elva procent av eleverna med att bli gymnasiebehöriga därför att de inte når målen i svenska, engelska eller matematik. Ungefär en fjärdedel av eleverna misslyckas med att bli godkända i alla ämnen. Att se till att betydligt fler elever klarar grundskolan är därför vår viktigaste utmaning. Grundskolan måste därför öka fokus på kunskap och ordning.

Den enskilda människan är liberalismens utgångspunkt. Liberalismens mål är att alla människor ska kunna förverkliga just sina livsmål. Människor växer med kunskaper. Utbildning ger individen möjlighet att öppna nya dörrar och se nya perspektiv. Med utbildning ökar individens valmöjligheter. Bildning ger människor makt och möjlighet att forma sina egna liv.

Ordet bildning hänvisar både till kontinuitet med äldre erfarenheter och till ständig kritisk omprövning av dessa äldre kunskaper samtidigt som den pekar på en stor rikedom av inriktningar och synsätt. En skola som verkar för bildning bör leda barn och ungdomar i ett landskap av erfarenhet och kunnande,

Fel! Okänt namn på

binda ihop nuet med det förflutna och med den väntade framtiden och stimulera dialogen mellan barnens och tonåringarnas erfarenheter och kunskaper som talar om helt andra erfarenheter.

Uppfyller dagens svenska skola detta löfte? Knappast. Serien av skolreformer som har karakteriserat andra hälften av 1900-talet byggde på föreställningar om en nutid och framtid som helt bryter med det förflutna. Politiker och pedagoger såg allt kulturarv och alla traditioner som bärare av överklassens mentalitet och skrev läroplaner som avsiktligt vände ryggen till äldre kunskap. Under en tid på 1970-talet påstod många ledande skolideologer att till och med ämnet historia egentligen hade förlorat sitt värde för det moderna Sveriges barn!

Då grundade skolpolitiken sina arbetsmetoder enbart på barnens egna erfarenheter och egna val som en motsats till strukturerad kunskap och systematisk intellektuell träning. I stället för bildning fick barnen fragmentariska kunskaper och snabba informationer, i stället för träning av det egna kritiska tänkandet erbjöds frihet från det förflutna och rotlöshet, som om ett tillstånd av minnesförlust skulle vara sunt.

Efter 1970-talet började bilden av skolan att förändras utan att helt byta karaktär. Med tiden blev larmsignalerna från skolvärlden ett vanligt inslag i vardagen. Långsamt fick allmänheten kännedom om skolans negativa resultatredovisning. Efter år 2000 har dessa negativa rapporter blivit mer än vanliga. Regelbundet får vi veta hur många högstadieelever som står på gymnasietts tröskel utan godkänt betyg i kärnämnen och hur många gymnasieelever som senare lämnar skollivet utan nödvändiga betyg just när de skulle gå vidare med sina studier eller inleda ett yrkesliv. Och dessa siffror är alltid höga.

Det är dags att nå fram till en slutgiltig dom över en skolideologi som i praktiken har visat sig vara förvirrande och destruktiv. Respekt för kunskap och lust till lärande kan inte växa fram ur otydlighet och dubbla budskap. Folkpartiet liberalerna har under många år arbetat för en skolideologi som inspireras av kunskapens skapande glädje. Otydlighetens, förvirringens och hållningslöshetens skolideologi är redan död – nu är det dags att begrava den.

För att åstadkomma en attitydförändring som ger skolan möjlighet att stå emot dagens nedbrytande krafter behövs bestämda riktade ansträngningar att återupprätta bildningen som en livsviktig del av skolarbetet. Liknande verksamhet har redan ägt rum när det gäller den betydelse som de s.k. värdegrunderna – alltså etiken – har över en demokratisk fostran och en god arbetsmiljö i skolan.

På samma sätt behöver vi nu ta itu med bildningens frågor. Instruktioner och regleringsbrev som Utbildningsdepartementet riktar till underordnade myndigheter bör lyfta fram bildningens betydelse för en skapande utveckling av skolan. Det finns behov av en revidering av läroplaner och kursplaner med tanke på förbättrad dialog mellan eleverna och kulturarvet.

En bred och fördjupad kontakt med det förflutnas erfarenheter, en allt större öppning mot hela världens kulturer, en träning i att möta och bearbeta de okända och det annorlunda – allt detta är viktigt för en sund demokratisk utveckling av de ungas syn på sig själva och på alla andra. Ingen människa kan respektera en främmande kultur om hon känner sig rotlös, vilsegången i

sin egen kultur, ingen människa kan bemöta det nya utan avvisande fördomar och utan rädsla om hon inte har lärt sig att inom sig odla en skapande nyfikenhet.

5 Kunskap – skolans huvuduppgift

Grundskolan ska ha en enda huvuduppgift: att varje elev ska erövra god och välstrukturerad kunskap som kan växa genom hela livet. Skolan har fått alltfler uppgifter som flyttar fokus från kunskapsmålen och detta har bidragit till att andelen som inte når målen ökar. Så snart ett nytt samhällsproblem har uppstått så har skolan fått i uppgift att lösa det. Så kan det inte fortsätta.

Den socialdemokratiska skolan har blivit en ideologisk experimentverkstad där reform efter reform tagit bort mål, krav, prov, betyg, speciallärare, nivå-gruppering och tydlig föräldrainformation. I stället för att försöka hitta och hjälpa de elever som inte klarar kraven, tar Socialdemokraterna bort kraven. Det är en extremt oansvarig politik som har lett till att alltfler misslyckas. Så kan det inte fortsätta.

En del menar att det är förlegat att lära eleverna grundläggande fakta och färdigheter; att skolan framför allt ska lära eleverna ”metoder för eget lärande”. Det här synsättet urholkar skolan som bildningsinstitution. Grundläggande fakta och färdigheter är tillsammans med elevens egen tankeförmåga grundstenarna för djupare förståelse av världen. I dag vittnar alltfler elever om att de lämnas ensamma i sin kunskapsutveckling och att lärarens förmedlande roll nästan helt försvunnit. När läraren helt övergår till att vara handledare drabbar det de elever som har det svårast i skolan. Så kan det inte fortsätta.

5.1 Mål

5.1.1 Färre och tydligare mål

Skolans huvuduppgift ska vara att alla elever ska nå kunskap av hög kvalitet – kunskap som utgör grunden för kritiskt tänkande. Skolan har i dag att brottas med en kraftig målträngsel. Det finns mål att uppnå, mål att sträva mot, perspektiv som ska styra undervisningen och många mål som inte har någon relevans för elevernas kunskapsutveckling. Målen måste bli färre, tydligare och fokusera på elevernas kunskap.

En av huvudorsakerna till att elever inte når målen i skolan är att det inte varit tydligt vad som krävs av eleven för att bli godkänd. Därför måste målen formuleras tydligt och kriterierna för om målen har uppnåtts diskuteras med elever och föräldrar.

Målen för grundskolan bör bli färre, tydligare och fokusera på elevernas kunskap. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

5.1.2 Mål för varje stadium

När skolväsendet skulle övergå från regelstyrning till målstyrning sattes slutmål upp för vad eleverna ska kunna i årskurs nio, men det saknas tydliga delmål på vägen. De delmål som formellt infördes i årskurs fem har reellt inte fått någon styrande inverkan. Vi kan i dag konstatera att det är fel att det inte finns mål som ska ha uppnåtts i årskurs tre och sex. Frånvaro av distinkta delmål lämnar många elever i sticket.

Grundskolan bör därför delas in i tre tydliga stadier, med tre tydliga roller, egna mål och lärare med för stadiet adekvat kompetens. Lågstadiet (årskurs 1–3) ska lägga fokus på att alla elever ska få grundläggande färdighet i att läsa, skriva och räkna. Mellanstadiet (årskurs 4–6) ska lägga fokus på hur världen fungerar och grundläggande färdigheter i engelska. Högstadiet (årskurs 7–9) ska lägga fokus på fördjupad kunskap och förberedelser inför gymnasiet.

I dag händer det att elever passerar genom hela grundskolan utan att ha uppnått grundläggande färdigheter i att läsa och skriva. Dessa elever klarar då heller inte övrig undervisning i mellanstadiet och högstadiet. Sedan får gymnasiet ta hand om problemet. Det är naturligtvis helt upp och ner. Principen ska vara att varje elev ska nå stadiets mål innan han eller hon fortsätter till nästa. Det ”skicka-vidare-tänkande” som dagens skolpolitik tvingar fram måste brytas. För att göra det krävs bättre utvärdering i form av nationella prov och ökade stödinsatser till elever som behöver det.

Grundskolan bör delas in i tre stadier med egna mål. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5.1.3 Tydliga lärarkategorier

Lärarens utbildning och kompetens är den viktigaste enskilda faktorn bakom god läs- och skrivutveckling. Det är därför djupt oroande att flera undersökningar visar på en nedgång i den generella utbildnings- och erfarenhetsnivån bland lärarna. Dagens lärarutbildning innebär att alla lärare, oavsett i vilket ämne och vilka årskurser de ska undervisa, läser en stor del av utbildningen tillsammans. Kunskaperna i hur man bäst lär de minsta eleverna läsa, skriva och räkna har fått stryka på foten.

Lärarkategorierna måste bli mer specificerade för att garantera kvaliteten i undervisningen. Det bör finnas lågstadie- respektive mellanstadielärare som är specialiserade på det som varje stadium kräver. Lågstadieläraren ska vara expert på att lära de minsta skolbarnen att läsa, skriva och räkna så att alla når målen. Detta är en stor och viktig uppgift som tyvärr har slarvats bort, när lärarutbildningen har reformerats, till förmån för mer allmänna lärarkunskaper.

Dessa resonemang fördjupar Folkpartiet i en separat motion om läraarnas roll i skolan.

5.1.4 Timplan med fokus på målen

På senare år har en debatt funnits om att timplanen för grundskolan bör avskaffas, för att förbättra resultaten i skolan. Vi tror att det är att börja i fel ända. I stället måste man diskutera innehållet i undervisningen, skapa en god studiemiljö och anställa fler behöriga och engagerade lärare.

För att kunna erbjuda elever med problem extra tid måste dock timplanen vara flexibel. Samtidigt måste vi ta allvarligt på den oro som många inom skolan känner för vad som kan hända om det inte finns någon garanterad undervisningstid alls för eleverna. Risker är uppenbar att många skolor försöker spara in på dyra laborativa ämnen och utvecklande ämnen som är svåra att sätta upp mål för, t.ex. bild. Även ämnen som historia kan tunnas ut genom blockläsning av flera ämnen om inte timplanen utgör en garanti.

Folkpartiet liberalerna vill införa en stadiindelad timplan som garanterar eleverna en fastställd undervisningstid i varje ämne, men som gör det möjligt att flytta tid mellan ämnena när eleven riskerar att inte nå målen i något ämne.

Varje elev har rätt att nå målen och därutöver lära sig så mycket som möjligt. Olika elever lär sig olika moment olika snabbt. Därför ska den elev som når målen kunna byta stadium när målen är uppnådda. Det ska också vara möjligt att gå längre tid i ett stadium om det krävs för att nå målen. Detta utvecklas mer under Stöd nedan.

En ny stadiindelad timplan med möjlighet till flexibilitet när en elev riskerar att inte nå målen bör införas. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5.1.5 Lärarlös "undervisning"

Lärarlös "undervisning" medför att eleverna lämnas åt sig själva i allt högre grad, och det kan leda till en kultur där den starkes rätt hävdas. Det är viktigt att lärarna så mycket som möjligt är med eleverna, ser vad som händer och stävjar destruktivt beteende. Det är dessutom inte rimligt att i en kvalitets-skola erbjuda eleverna undervisning utan lärare. Även om eleverna delvis arbetar i grupp eller självständigt ska det ändå finnas en ansvarig lärare på plats. Den tid som timplanen anger som garanterad undervisningstid ska utgöras av lärarledd undervisning.

Undervisning utan lärare ska inte kunna räknas av från den garanterade undervisningstiden. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5.1.6 Läsning

Det har länge funnits en övertro på datorn som universallösning på skolans problem. Men datorn kommer aldrig att kunna ersätta läraren eller läroboken. Sedan början av nittioalet har svenska elevers läsförmåga försämrats. Nio- och tioåringar läser mindre i dag, i synnerhet har andelen pojkar som aldrig läser böcker för nöjes skull ökat. Eleverna lånar färre böcker på biblioteken än tidigare, samtidigt som antalet böcker och dagstidningar i hemmen har minskat. En internationell jämförelse visar att de svenska eleverna har färre läsläxor än eleverna i de flesta andra västländer. I den största utvärderingen av

Fel! Okänt namn på

svensk grundskola som någonsin genomförts visar Skolverket att andelen lässvaga elever har ökat kraftigt. Mer än var tredje elev i årskurs nio anses behöva särskilt stöd. Det är en tredubbling sedan 1995.

Alla elever behöver öva sin läsning. Det handlar inte bara om att lära sig läsa, utan också om att bli en läsare; att uppslukas av läsandets nöje och verkligen fångas av en bok. Det är därför mycket viktigt att alla elever har tillgång till ett bibliotek eller skolbibliotek där de kan få guidning in i läsningen. Skolan bör på alla sätt uppmuntra eleverns eget läsande och intresse för litteratur.

Svenska är skolans viktigaste ämne. Att behärska svenska språket i tal och skrift är helt avgörande för att eleverna inte ska hamna utanför vår sociala gemenskap. Det finns ett starkt samband mellan skönlitterär läsning, läsförmåga och elevens förmåga att klara andra skolämnen. Läsning stärker såväl språkförståelse som fantasi och boken är viktig i skolans arbete. Kursplanens mål i ämnet svenska är därför viktigare än de andra målen. Läsning och skrivning ska förekomma ofta i skolan. För att ytterligare stärka litteraturens ställning i skolan bör gymnasieelevernas betyg i svenska delas upp i ett betyg i svenska språket och ett betyg i litteratur.

Svenska är skolans viktigaste ämne. Läsning bör stimuleras i skolan bland annat genom riktiga läroböcker. Elever ska också ha tillgång till bibliotek på nära håll. Svenskbetaget bör delas upp i ett språkbetyg och ett litteraturbetyg. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5.1.7 Fysisk aktivitet

Det råder ingen tvekan om att fysisk aktivitet gynnar både elevernas hälsa och studieresultaten i skolan. Genom att öka elevernas fysiska välbefinnande stärks också deras psykiska välbefinnande och deras koncentrationsförmåga.

Eleverna ska kunna utnyttja raster och luncher för lek och idrottsaktiviteter. En stimulerande skolgårdsmiljö med många möjligheter till ökad fysisk aktivitet kombinerad med ökad kunskap om betydelsen av god kost och fysisk aktivitet bör leda till att eleverna ökar den fysiska aktiviteten mellan lektionerna.

Utöver detta ska organiserad idrottsundervisning garanteras eleverna minst tre gånger per vecka. Ämnet idrott och hälsa bör fokusera på fysisk träning och inte förvandlas till ett teoretiskt ämne.

Fysisk aktivitet bör på olika sätt stimuleras i skolan. Ämnet idrott- och hälsa ska inte vara ett teoretiskt ämne. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5.2 Utvärdering

Mål som inte utvärderas är naturligtvis meningslösa. För att tidigt kunna sätta in extra stöd och hjälp måste elevernas studieresultat utvärderas. Det sker i första hand genom lärarnas fortlöpande utvärdering, men bör också ske genom nationella prov.

5.2.1 Kontinuerlig uppföljning

En viktig del av lärarnas undervisning är att följa upp elevernas kunskapsutveckling. Det sker genom att observera eleverna, göra olika övningar, läsa elevtexter, genomföra olika typer av prov och annat. Det finns också många skolor som använder olika typer av lämpliga program, t.ex. läsutvecklings-schema (LUS).

Många nyutbildade lärare anser att lärarutbildningen inte tillräckligt lär ut metoder för utvärdering av elevernas kunskaper. Det är naturligtvis mycket allvarligt. Lärarutbildningen måste av flera skäl reformeras i grunden och en av de saker som behöver förändras då är att mer fokus måste läggas på hur lärarna ska kunna följa upp elevernas utveckling.

Lärarutbildningen måste utbilda lärarna i att utvärdera elevernas kunskap. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5.2.2 Nationella prov

Dagens nationella utvärderingssystem är bristfälliga och inte tillräckligt distinkt utformat. De nationella proven ska garantera att alla elever som behöver stöd upptäcks i tid. De ska också garantera att alla skolor har samma kravnivåer i betygen. Proven är riksligare och har ett stort genomslag på vilka kunskapskrav som skolan ställer upp. Tyvärr motsvarar godkändkravet på dagens nationella prov inte kursplanernas kriterier. För att garantera betygens likvärdighet över hela landet krävs därför fler obligatoriska nationella prov.

Varje stadium ska ha egna mål. Därför bör också det nationella provsystemet omfatta nationella prov i årskurs 3, 6 och 9. Fler ämnen än i dag bör omfattas av nationella prov. Proven behöver inte i alla ämnen genomföras skriftligt eller vid ett enda provtillfälle.

Folkpartiet liberalerna motsätter sig bestämt den utveckling som finns att anpassa de nationella proven efter elevgrupper som har svårt att klara dem. Det rimliga är naturligtvis att hjälpa eleverna genom bättre undervisning, inte genom sänkta krav. Detta urholkar innehållet i bildningsskolan.

Nationella prov bör införas i årskurs 3, 6 och 9 och ges i fler ämnen än i dag. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5.3 Information

Dialogen mellan skolan, eleven och föräldrarna är viktig, framför allt dialogen om elevernas sociala och kunskapsmässiga utveckling. Folkpartiet liberalerna vill på flera sätt förbättra denna information för att tydliggöra hur eleven ligger till.

5.3.1 Individuella utvecklingsplaner

Folkpartiet motsätter sig ett system där lärarna drunknar i administration. Därför tror vi inte på att alla elever ska ha en obligatorisk individuell utvecklingsplan. Skolan är redan fylld av administration. De skärpningar av målfor-

Fel! Okänt namn på

muleringar, betygsriterier, provsystem och skriftliga omdömen som Folkpartiet föreslår räcker långt för normalelevens behov.

När en elev kan misstänkas inte nå målen ska skolan å andra sidan vara skyldig att ta fram en handlingsplan. Den ska sammanfatta problemen, vilka åtgärder som sätts in, hur de utvärderas och vem som har ansvar för de olika insatserna. Genom att endast skriva planer för de elever som verkligen behöver kan lärarnas kompetens användas på ett mer fruktbart sätt.

Individuella utvecklingsplaner ska inte införas som ett obligatorium i skolan. Först när en elev riskerar att inte nå målen ska skolan vara skyldig att upprätta en handlingsplan. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5.3.2 Skriftliga omdömen och utvecklingssamtal

Föräldrar efterlyser ofta bättre information om hur deras barn "ligger till" i förhållande till målen. Ofta uppfattas skolans information som luddig och undermålig. De försök som har gjorts med tydliga skriftliga omdömen har stoppats av regeringen. Socialdemokraterna verkar anse att tydlig information om elevernas eventuella brister är kränkande, när det snarare är tvärtom. Att föräldrarna får information om elevernas utveckling kan vara avgörande för att nå målen.

Alla skolor ska därför vara skyldiga att formulera skriftliga omdömen för varje elev från och med årskurs 1. Omdömena ska omfatta elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. De ska kunna vara betygsliknande och vara tydligt och klart skrivna så att föräldrarna lätt kan ta till sig informationen om sitt barn. I övrigt ska det råda stor frihet för varje skola att utforma omdömena som den vill.

Föräldrarna ska också erbjudas utvecklingssamtal för att bland annat följa upp och diskutera det skriftliga omdömet. Det är viktigt att kombinationen av tydlig skriftlig information och den dialog som utvecklingssamtalet ger utvecklas till en fungerande helhet. Utvecklingssamtalet ska skapa förutsättningar för maximal utveckling av eleven. Överenskommelser mellan hem och skola har i detta sammanhang stor betydelse.

Skriftliga, också betygsliknande, omdömen till föräldrarna ska vara obligatoriska från årskurs 1. Alla föräldrar ska erbjudas regelbundna utvecklingssamtal. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5.3.3 Betyg från årskurs sex

Betygen är den sammanhållande strukturen för kunskapsskolan. Betygen håller samman strukturen med mål, utvärdering och information och gör att elevernas kunskapskvalitet bedöms på ett rättssäkert sätt. Betygen är skolans signalspråk. Betygen fungerar normerande för vilken kunskap som är prioriterad i skolan och gynnar en kvalitativ utveckling av kunskapen från rena fakta till djupare förståelse.

Många som vill avskaffa betygen hävdar att det räcker med att veta om eleven är godkänd eller icke godkänd. Ett sådant resonemang leder till en förtyglad kunskap som premierar ren faktakunskap. Det är först med de högre betygsstegen som kvaliteten i kunskapen definieras och mäts. Kvalitet

Fel! Okänt namn på

är att se samband, dra slutsatser, förstå sammanhang, inte bara att rabbla fakta. Därför är det målrelaterade betygssystemet med flera steg något som vi värnar om och vill utveckla.

När dagens betygssystem utreddes fanns förslag på ytterligare två betygssteg, som sedan aldrig blev verklighet. Både lärare och elever efterfrågar ofta fler betygssteg än i dag. Samtidigt är det svårt att hitta kvalitativa kriterier för hur många steg som helst. En rimlig nivå vore att införa ytterligare två betygssteg, dvs. en sexgradig målrelaterad skala.

Betygen är ett viktigt signalsystem för hur väl målen nås. Därför är det alldeles för sent att ge betyg från årskurs åtta. Obligatoriska betyg bör i stället ges från årskurs sex. Skolor som vill, ska kunna ge betyg från årskurs tre. Därför bör både mål och betygs-kriterier tas fram för de årskurser som berörs.

Ett sexgradigt målrelaterat betygssystem bör införas. Betyg ska vara obligatoriskt från årskurs sex och frivilligt för skolan från årskurs tre. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5.4 Stöd

Grundskolan ska ansvara för att eleverna får de grundläggande kunskaper som var och en behöver. Att som i dag låta elever läsa in grundskolan på gymnasiet i det så kallade individuella programmet är olyckligt. Bara 17 % av eleverna som börjar sin gymnasiekarriär på det individuella programmet, avslutar framgångsrikt gymnasieskolan efter fyra år. De andra hoppar av.

Folkpartiet anser att det bästa stödet för dem som inte kan läsa, skriva och räkna ordentligt kan ges inom grundskolan. Naturligtvis ska det även i gymnasieskolan finnas specialpedagogiskt stöd för elever som behöver det, men de mest basala kunskaperna måste eleven ha med sig från grundskolan. Det måste därför finnas ett batteri av stödinsatser när en elev får problem att nå målen i grundskolan. Stödet ska sättas in så tidigt som möjligt.

Ju tidigare en elev med svårigheter upptäcks desto snabbare kan stödet sättas in. När det gäller grundläggande färdigheter i att läsa, skriva och räkna ska dessa kunskaper uppnås redan i lågstadiet. Därför vill Folkpartiet införa mål i detta för lågstadiet, speciella lågstadielärare, nationella prov i årskurs tre, och när det gäller stödinsatserna vill vi garantera bra stöd genom en "läsa-skriva-räkna-garanti" som vi utvecklar närmare nedan.

5.4.1 Nivågruppering

I många ämnen kan undervisningen anpassas bättre till elevernas behov om eleverna grupperas efter förkunskapsnivå, "nivågruppering". Detta är något som blev tabubelagt sedan den allmänna och särskilda kursen i engelska och matematik avskaffades i grundskolan. Gruppindelningen i undervisningen bör vara en fråga för lärarna att avgöra och om de vill använda nivågruppering så ska det vara fullt möjligt. I engelska och matematik ska det vara möjligt att införa allmän och särskild kurs. Socialdemokratiska skolpolitiker försöker på

Fel! Okänt namn på

olika sätt att motarbeta varje form av nivågruppering, men den frågan ska avgöras av de professionella i skolan.

Den skola som vill ska kunna dela in eleverna i undervisningsgrupper på grundval av elevernas förkunskaper, nivågruppering, t.ex. genom att införa allmän och särskild kurs. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5.4.2 Speciallärare

Tidigare fanns det speciallärare som var experter på att hjälpa elever med särskilda inlärningsproblem. Numera utbildas specialpedagoger som inte är utbildade för att arbeta direkt med de elever som har svårigheter. De har i stället en samordnande funktion när det gäller tilldelning av resurser och insatser för elever med särskilt behov av stöd och stimulans.

Folkpartiet liberalerna anser att det också behövs speciallärare, som arbetar direkt med eleverna. Det var ett mycket olyckligt beslut att lägga ned speciallärarutbildningen, och den måste snarast återinföras. Det ska vara en rättighet för elever att få stöd av en speciallärare om de behöver det. Den merkostnad för grundskolorna som detta innebär, kan på sikt tas ifrån de kostnader som gymnasiet i dag har för elever som inte nått grundskolemålen.

Speciallärarutbildningen bör återinföras. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5.4.3 Sommarskola

Flera försök visar att ett mindre antal elever inte lär sig läsa, skriva och räkna ens med de extrainsatser som kan erbjudas inom existerande ramar. En metod som prövats när de vanliga metoderna inte varit tillräckliga är intensivkurser. Under några dagar är det exempelvis bara läsning och skrivning som gäller. Formerna måste naturligtvis vara inspirerande och positiv. Det visar sig att det är ganska lätt att uppnå resultat – de allra flesta uppfattar intensivkursen som något positivt och kul. Resultaten är goda.

Sommarkurser i lågstadiet är emellertid fortfarande något mycket ovanligt. Däremot kommer sommarkurser starkt för högstadieelever. Det har blivit den sista utväg som tas till i många kommuner när andelen som inte är gymnasiebehöriga blivit orimligt stor. Det är inträdeskraven som drivit fram sommarkurserna och det är bristen på tydlig utvärdering som gör att de lyser med sin frånvaro i lågstadiet.

Resultatet av sommarkurserna för högstadieelever är bra. De flesta lär sig tillräckligt för att bli godkända. Vi anser att elever som inte lär sig läsa, skriva och räkna på annat sätt under lågstadiet ska ha rätt att få en intensivkurs på icke-terminstid. Det ska vara en del av läsa-skriva-räkna-garantin (se nedan).

De elever som inte lyckas nå målen inom befintlig skoltid ska ha rätt till intensivundervisning utanför terminstid om det anses lämpligt. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5.4.4 Läsa-skriva-räkna-garanti

Alldeles för många barn lämnar lågstadiet utan att kunna läsa, skriva och räkna ordentligt. Det ger dem stora svårigheter senare i skolan och senare i livet. Ingen elev som hamnar efter i lågstadiets svenska och matematik får lämnas i sticket. I Folkpartiets skola ska barn med svårigheter att läsa, skriva och räkna garanterat få hjälp att tillägna sig baskunskaperna. Vår drivkraft är inte minst insikten att en bra skola betyder mest för barn från hem utan studie-tradition.

Lågstadiets första uppgift är att lära alla läsa, skriva och räkna. Det är en svår uppgift som kräver stor professionalism. Den har starkt nedvärderats i svensk skola och – inte minst i svensk lärarutbildning – de senaste årtiondena. I stället har gymnasiet byggts ut och då inte minst det s.k. individuella programmet, som har till uppgift att lära eleverna det som de inte lärt sig i grundskolan. Nu är det dags att åter fokusera på de minsta barnen i grundskolan. Folkpartiet föreslår egna mål, lågstadielärare, nationella prov och skriftliga omdömen redan i lågstadiet.

Vi föreslår också att skolan introducerar en läsa-skriva-räkna-garanti. Med denna garanti vill vi åstadkomma en stark fokusering i hela lågstadiet på huvuduppgiften och att tydliggöra för föräldrar och andra vilka rättigheter en elev har att få hjälp om han eller hon inte klarar baskunskaperna i svenska och matematik. Vi kan naturligtvis inte garantera att alla barn verkligen lär sig läsa, lika lite som en vårdgaranti garanterar att alla blir friska. Men skolan kan garantera att en elev som hamnar på efterkälken inte lämnas i sticket.

Garantin är en garanti för föräldrar och elever att de, om det uppstår problem vid inläring av baskunskaperna, får extra hjälp från skolan. I de fall det visar sig att en elev halkar efter bör en lång rad åtgärder kunna sättas in: extra tid för det ämne där problem uppstått genom en prioritering av svenska och matematik på schemat under en period, extra lärarresurser i klassen, vid behov en speciallärare, läxhjälp, extra undervisning på eftermiddagar, lördagar eller på sommaren, föräldrasamtal där en skriftlig åtgärdsplan formuleras och, som en sista åtgärd om inget annat fungerar, en extra termin eller ett extra läsår.

En garanti som ger elever som behöver det rätt till extra stöd för att lära sig läsa, skriva och räkna på lågstadiet bör införas. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5.4.5 Anpassad timplan

Folkpartiet anser att det behövs en stadiindelad timplan för att elever ska garanteras undervisning även i ämnen som är dyra eller svåra att målstyra (se avsnitt under Mål ovan). Timplanen ska dock vara underordnad kunskapsmålen. Timplanen ska vara flexibel så att en elev som når målen tidigt ska kunna byta stadium tidigare än timplanen anger. En elev som behöver extra tid att nå målen ska kunna få en extra termin eller ett extra år på ett stadium.

Inom ramen för läsa-skriva-räkna-garantin ska det på lågstadiet finnas möjlighet att under en tid flytta undervisningstid mellan olika ämnen. Den

Fel! Okänt namn på

möjligheten ska också finnas på mellan- och högstadiet om det anses nödvändigt för att nå målen i något ämne.

En elev ska kunna byta stadium tidigare än timplanen anger om målen är uppnådda. Elever ska kunna gå längre på ett stadium om det krävs för att nå målen. Undervisningstid ska kunna flyttas mellan olika ämnen om det krävs för att nå målen. En läsa-skriva-räkna-garanti ska införas på lågstadiet. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5.4.6 Förlängd skolplikt

Folkpartiet liberalerna föreslår ett flertal förslag för att alla elever ska ha möjlighet att nå målen i grundskolan. Några av dessa förslag kan kräva att grundskolan förlängs för några elever. I analogi med dessa förslag måste skolplikten förlängas för dem som behöver extra tid i grundskolan. Skolplikten ska gälla tills eleven nått målen i grundskolan, dock längst i 10 år eller till dess eleven fyller 18 år.

Skolplikten bör förlängas för elever som behöver extra tid i grundskolan. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

6 Ordning – en förutsättning för lärande

Klimatet i skolan ska präglas av ordning. Det ska finnas en struktur, både på lektioner och raster, som skapar goda förutsättningar för lärande och som ger eleverna trygghet. Det är alltid eleverna som har det svårast i skolan som förlorar på oordning. En stor internationell jämförelse visar att Sverige har sämst klassrumsklimat i hela västvärlden. Inget annat land har lika mycket skadegörelse, stölder, skolk och sena ankomster. Så kan det inte fortsätta.

Grundskolan är Sveriges största arbetsplats. Även om den nästan uteslutande sysselsätter barn så måste vissa principer för hur man uppträder gälla där precis som i det vanliga arbetslivet. Skolan är en arbetsplats där lärarna har sin roll och eleverna har sin, och där alla måste arbeta hårt för att nå målen. Där måste alla ta ett ansvar och visa respekt för varandra. Det finns alltför många exempel på skolor där den grundläggande respekten för andra brister. Där exempelvis tjejer får vänja sig vid att kallas hora. Så kan det inte fortsätta.

Socialdemokraterna har i flera steg tagit ifrån lärarna de verktyg som behövs för att skapa ordning. Politikerna har inte stått bakom lärarna när de har behövt det. Många lärare känner sig maktlösa och vet inte om de kan ingripa mot störande elever utan att riskera böter. Vi ska vara medvetna om att när vuxenvärlden, i form av lärarna, tvingas ta ett steg tillbaka, så finns det alltid elever som tar över positionen i stället. Om inte läraren har kontrollen, så tar sig någon annan den, och det drabbar alltid de mest utsatta eleverna till slut. Så kan det inte fortsätta.

6.1 Grundläggande värderingar

Skolans huvuduppgift är att nå kunskapsmålen. Men skolan ska också främja elevernas utveckling till demokratiska medborgare. Dessa uppgifter är sammanbundna med varandra – det är svårt att utvecklas till en människa med demokratiska värderingar utan kunskaper. Det går inte att undervisa om alla människors lika värde på lektionstid, och sedan låta något helt annat hända utanför klassrummet. Skolans ansvar för demokratin gäller både innehållet i undervisningen och att eleverna uppträder på ett respektfullt sätt mot andra.

Skolan ska inte vara värdeneutral, utan tydligt ta ställning för grundläggande humanistiska och demokratiska värderingar. Den nationella skolinspektionen, som Folkpartiet vill inrätta, ska utöva en skarp tillsyn i syfte att garantera allsidighet i undervisningen. Samma krav ska ställas på såväl kommunala som fristående skolor, på såväl konfessionella som icke konfessionella skolor. Religionsundervisningen ska ge grundläggande kunskap om alla religioner och livsåskådningar. Alla trosuppfattningar ska behandlas med saklighet och respekt. All undervisning ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Mycket ofta är våldets bärare unga människor förförda av politisk extremism. Skolan måste lämna sitt bidrag i det förebyggande arbetet för att förhindra att tonåringar dras in i intoleranta rörelser. Skolan måste vaccinera de unga mot våldsromantik. Alla former av politik byggd på rasism, klasshat eller intolerans bör utgöra ämne för en ständigt pågående debatt i skolorna. Skolorna har sedan länge bedrivit ett utmärkt arbete med att informera om och stödja diskussioner kring Förintelsen. Motsvarande arbete har ganska nyligen kommit i gång när det gäller den intolerans som har sina rötter i kommunismen.

Det är svårt att lära elever att alla har lika värde oavsett bakgrund, om lärarkåren inte speglar den mångfald som finns utanför skolans väggar. På motsvarande sätt blir det svårt att undervisa om jämställdhet mellan könen om eleverna i de lägre åldrarna enbart möter kvinnliga lärare, om pojkarna inte uppmuntras att prata om känslor eller om duktiga flickor förväntas vara hjälplärare. Redan i förskolan måste ett medvetet arbete för ökad jämställdhet påbörjas.

Homo- och bisexuella ungdomar i skolan ges i dag sällan någon bekräftelse. Deras vardag speglas aldrig i undervisningssituationen, utom i bästa fall under sex- och samlevnadsundervisningen. Ofta nämns trans- eller intersexuella ungdomars livsvillkor över huvud taget inte.

Demokrati, förståelse och respekt för andra ska präglade skolans vardag. En nationell skolinspektion ska vid sin granskning också kontrollera att skolans undervisning förmedlar demokratiska värderingar och är allsidig. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

6.2 Lärarrollen

Lärarens huvuduppgift är att leda undervisningen. För detta arbete krävs inte bara djupa ämneskunskaper, utan också kunskap om lärandeprocessen, barns utveckling, hur grupper fungerar och hur konflikter hanteras. Läraren ska kort sagt ha god ledarkompetens. Förhållandet mellan läraren och eleverna ska vara förtroendefullt och eleverna ska ha stort inflytande över verksamheten, men det ska aldrig vara någon tvekan om att det är läraren som till sist fattar de professionella besluten.

Lärarnas status hänger intimt samman med lärarutbildningens utformning och lärarnas befogenheter. Lärarutbildningen har i flera steg tappat status genom att både ämneskunskaper och de kunskaper som aktivt verksamma lärare behöver har tunnats ut. Dessutom har det stora antalet obehöriga lärare sänkt lärarnas status. Lärarnas befogenheter har dessutom kringkurits bit för bit. Tidigare hade lärare mycket makt över sin arbetsdag. I dag är den kraftigt styrd av arbetsgivaren. Lärarna måste få mer makt över sitt eget arbete.

Det finns inte en lärare eller en rektor i landet som inte vill upprätthålla trygghet och arbetsro i klassrummet, men skolpolitikerna har under årtionden ryckt undan mattan för varje försök. Lärarnas befogenheter har monterats ned och lärarnas auktoritet i skolan har tillåtits sjunka. Det obefintliga politiska stödet till lärare och rektorer som faktiskt vågar ta konflikter med elever och deras föräldrar gör att många drar sig för att ens försöka.

Lärarna måste få de verktyg som krävs för att skapa en trygg arbetsmiljö. Alla skolor ska ha tydliga ordningsregler som är väl förankrade hos elever, lärare och föräldrar. Förebyggande åtgärder som en välfungerande elevvård bestående av skolkuratorer, psykologer och skolsköterskor ska finnas på alla skolor. Skollagen ska tydligt ange att lärare har rätt att beslagta störande föremål och att avvisa störande elever från lektionen. Skolan ska kunna besluta om kvarsittning, skriftlig varning, föräldrasamtal och som sista utväg förflyttning av elever som bryter mot skolans regler. Allvarliga brott i skolan ska alltid polisanmälas.

Skolan ska främja förståelsen för Sverige som ett mångkulturellt samhälle. För att åskådliggöra detta är det viktigt att det bland skolans personal finns personer med utländsk bakgrund. Det handlar inte bara om att personal med utländsk bakgrund har särskilda erfarenheter och kunskaper som behöver tas till vara, utan minst lika mycket om att det för alla elever på skolan ska göras tydligt att förebilder, auktoriteter och akademiker kan ha olika bakgrunder.

Folkpartiet liberalerna fördjupar dessa resonemang i en separat motion om lärarnas situation.

Lärare ska ha rätt att beslagta störande föremål och att avvisa en störande elev från undervisningen. Skolan ska ha rätt att besluta om kvarsittning, skriftlig varning, föräldrasamtal och förflyttning av en elev. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

6.3 Elevrollen

Elevernas roll i skolan har länge varit oklar. Ibland talas det om elever som barn som ska läras och uppfostras och ibland anses elever till och med vuxna nog att utgöra majoritet i skolans styrelse. Många elever känner sig vilsna både som människor och som elever. Det finns allt att vinna på att tydligt klargöra och stärka elevernas roll i skolarbetet.

Vi har tidigare konstaterat att skolan är en stor arbetsplats där samma grundläggande principer för beteende ska gälla som i det övriga arbetslivet. Vi har också slagit fast att det är lärarna som leder undervisningen genom att fatta de professionella besluten i undervisningen. Vad är då elevernas roll i skolan? Jo, att vara just elever. I skolan är barnen inte bara barn, utan också elever. Med stigande ålder bör skolan arbeta fram en starkare elevidentitet bland eleverna. I denna identitet bör det finnas tydliga inslag av rättigheter och skyldigheter samt ett stort mått av vi-anda. En sådan utveckling skulle gynna skolan både som arbetsplats och som bildningsinstitution.

På många skolor har man ansett att det bästa sättet att ge eleverna inflytande är att låta dem utgöra majoritet i skolans styrelse. Eleverna ska därmed fatta beslut om skolans inriktning och utveckling. Det är helt fel väg att gå. I stället borde skolan låta eleverna med stigande ålder få ta ett allt större ansvar för att kunskapsmålen nås och att ordningen fungerar på skolan.

Kärnan i den elevidentitet som vi vill skapa är ansvarstagande för sina egna studier och respekt för andras arbete. Grunden ska vara att eleven är skyldig att delta på lektioner, bidra till undervisningen, göra sina läxor och följa skolans grundläggande principer om uppförande. Eleven ska å andra sidan ha rätt till bra undervisning, extra stöd om så krävs, visst inflytande samt trygghet från mobbning, utfrysning och brott.

Först när dessa grundläggande skyldigheter och rättigheter är uppfyllda kan de byggas ut så att eleverna får ett allt större ansvar och inflytande i skolan. Man kan tänka sig att elever får funktioner som klassvärd, studiegruppsledare, klassrumsansvarig, anti-mobbingsambassadör och andra uppgifter som syftar till bättre måluppfyllelse och tryggare arbetsmiljö. De ska dock stå klart att det yttersta ansvaret ligger på rektor, lärarna och övriga anställda i skolan.

Nyligen förekom ett rättsfall där en sjuntonårig flicka hållits inlåst av sina föräldrar i fyra år. Det innebär att en trettonårig flicka försvunnit från den skola där hon var skyldig att fullgöra sin skolplikt. Något måste göras för att skärpa tillsynen av vart de barn tar vägen som plötsligt försvinner från skolan. Det beskrivna fallet är naturligtvis ovanligt, men det förekommer att elever hålls från skolan av föräldrarna helt eller delvis, för att dessa vill att barnen i stället ska hjälpa till hemma eller inte anser att skolan är en lämplig miljö. Dessa barn behöver skyddas bättre. Kommunerna måste följa upp skolplikten bättre och bötfälla de föräldrar som hindrar sina barn att gå i skolan.

Skolk och olovlig frånvaro är ett stort problem i många skolor. Närvaro på lektionerna är avgörande för att eleverna ska kunna nå läroplanens mål. På lektionerna ger lärarna helheter och sammanhang mellan ämnen som inte kan prövas i prov och tester. Omfattande skolk leder också till svårigheter för

Fel! Okänt namn på

lära att bedriva en meningsfull undervisning. För att motverka olovlig frånvaro bör sådan redovisas i terminsbetyg och skriftliga omdömen, dock ej i slutbetyg.

Elevrollen i skolan måste tydliggöras så att elevens rättigheter och skyldigheter blir tydliga. Eleverna bör med stigande ålder ges ett större ansvar för måluppfyllelse och arbetsmiljö. Skolplikten bör följas upp bättre av kommunerna. Olovlig frånvaro bör noteras i terminsbetyg och skriftliga omdömen. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

6.4 Mobbning

Det är svårt att veta hur omfattande problematiken med kränkningar är, men i Skolverkets senaste undersökning från 2003 uppges var fjärde elev att han eller hon blivit kränkt vid upprepade tillfällen. Enligt Barnombudsmannen har antalet elever som drabbas av mobbning ökat från 100 000 till 130 000. Särskilt utsatta är flickor. Det är inte bara så att enskilda flickor som drabbas av sexuella trakasserier, utan flickor drabbas också som kollektiv av grovt och förnedrande språkbruk.

Kränkningarna innefattar fysiskt och psykiskt våld som inte sällan omfattas av brottsbalken. Den som mobbar begår ofta även andra brott. Forskningsrådets kartläggning av våld bland ungdomar i en mellanstor svensk stad visar att 52 procent av åttondeklassarna, som upprepade gånger mobbat andra i skolan, också hade attackerat, sparkat och hotat andra i gatumiljö.

Även lärare utsätts för kränkningar. Det kan handla om knivhot och grovt kränkande tillmälen. Värst drabbade är kvinnliga lärare. Mobbning är ingen barnlek. Det är viktigt att begreppet mobbning inte används för att bagatellisera våldshandlingar bara för att de sker inom skolans värld. Det handlar dessvärre ofta om mycket allvarliga händelser, som i värsta fall ger upphov till livslångt lidande, psykiskt och/eller fysiskt. De flesta handlingar som brukar betecknas som trakasserier och mobbning har sina motsvarigheter i brottsbalkens beskrivningar av ärekränkning, misshandel, vållande till kroppsskada eller sjukdom, olaga tvång, ofredande, sexuella trakasserier och olaga hot.

Mobbning är ett allvarligt brott och ingenting som ska bagatelliseras bara för att det sker inom skolans område. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

6.4.1 Förebygg och upptäck mobbning

Åtgärderna mot mobbning måste vara av tre slag: förebyggande så att mobbning och utslagning aldrig uppstår, aktiva så att ingripandet mot mobbning sker med kraft och till sist uppföljande så att mobbaren inte åter fastnar i sitt destruktiva beteende. Gör skolan meningsfull – med kunskaper och höga förväntningar. En skolpolitik som betonar kunskap och ordning är i sig ett mycket viktigt bidrag till en skola som i större grad präglas av arbetsro och harmoni. Vi vet att elever som halkar efter i skolan, eller som upplever skolti-

den som meningslös, ofta reagerar med att hävda sig på annat sätt: genom att störa undervisningen och/eller trakassera övriga elever, ibland rentav skolpersonal. Eleven ska tidigt få möta krav och utvärderingar – men också tidigt få stöd och hjälp när så behövs.

Antimobbningsplaner ska finnas på alla skolor. Det har visat sig vara viktigt att ha en beredskap och tydliga regler för vad som ska göras redan innan problemet uppstår. Reglerna ska vara kristallklara och de ska efterlevas. Skolverket ska ha sanktionsmöjligheter mot skolor och rektorer som inte upprättar en sådan åtgärdsplan.

Varje skola ska ha en antimobbningsplan med väl inarbetade rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda mobbning. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

6.4.2 Snabba åtgärder vid mobbning

Skolans personal får inte vara bakbunden eller känna sig tveksam på grund av luddiga paragrafer när fall av allvarlig mobbning konstateras. För att eleverna ska få ett effektivt skydd mot mobbning måste skärpningar och förtydliganden till.

Skollagen borde tvinga kommunerna att i sina skolplaner ha rutiner för polisanmälningar. Det borde vara en skyldighet för rektorn att polisanmäla våld och allvarliga kränkningar. Till allvarliga kränkningar kan även höra händelser som var och en för sig kan betraktas som mindre incidenter, men som upprepas och utgör en kedja av trakasserier.

Skollagen måste också tydligare formulera att det är rektorn som är ansvarig för att vidta åtgärder mot mobbning. I dag kan rektor och kommun skjuta över ansvaret på varandra, och för en förälder eller elev är det svårt att ta reda på var i den kommunala organisationen som ansvaret ligger. Lärare och övrig skolpersonal måste ges en skyldighet att rapportera våld och kränkande behandling till rektor. Det är viktigt att förtydligandet av rektors ansvar åtföljs av större befogenheter för rektor att ingripa.

En av de viktigaste åtgärderna är att informera föräldrar till barn som mobbar eller mobbas. Det är i dag ingen självklarhet. Det finns metoder mot mobbning som förespråkar att föräldrarna ”inte blandas in”. Det tycker Folkpartiet är fel. Föräldrar har rätt att få veta hur deras barn har det i skolan, och de kan också bidra till en lösning av problemet.

Folkpartiet anser att elever som gjort sig skyldiga till grova kränkningar eller våld måste kunna flyttas från den skola där offret går. I dag finns på grundskolan bara möjligheten att visa ut en elev från klassrummet under ett undervisningspass. Det är vanligt vid mobbning att den som utsatts inte klarar av att gå tillbaka till skolan. En elev som utsatts för allvarliga kränkningar är under oerhört stor psykisk press även efter det att kränkningarna upphört. Naturligtvis ska mobbaren få stöd för att kunna komma ur sitt destruktiva beteende och garanteras bra undervisning, även om han eller hon flyttas från sin skola. Det är angeläget att arbeta på lång sikt med att lösa problemet, i samarbete med eleven, elevens föräldrar och med professionell hjälp utifrån.

Fel! Okänt namn på

Ofta är det en grupp av elever som står för mobbningen och när de är ensamma har de inte samma makt. Därför är ett effektivt sätt att stoppa mobbningen att splittra mobbgången i olika klasser eller skolor.

Skollagen måste skärpas och bli tydligare när det gäller lärarnas, rektors och kommunens ansvar vid mobbning. Informationen till föräldrarna måste förbättras. Rätten att som sista åtgärd flytta en mobbare till en annan skola måste klargöras. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

6.4.3 Uppföljande åtgärder

Det är mycket traumatiskt för ett barn att bli utsatt för kollektiva fördömanden. Sker det under lång tid, införlivas de andras negativa värderingar i den egna självbilden. Barn kan behöva stöd under lång tid efter det att kränkningen upphört, för att bygga upp sin självkänsla igen. Detta arbete ska skolan göra i samarbete med eleven, elevens föräldrar och med professionell hjälp utifrån.

Elever som stör undervisningen eller trakasserar elever och lärare ska kunna avskiljas. Samtidigt är det viktigt att de får stöd och hjälp för att på sikt kunna återinträda i klassen och skolan. Särskilda stödgrupper med få elever per lärare är en metod att uppmärksamma och hjälpa elever som kränkt andra. Inte sällan grundar sig det utåtagerande beteendet i en missriktad besvikelse över egna dåliga skolresultat. Att i lugn och ro få stöd av lärare som har vana vid att hantera ”stökiga” elever kan ge goda resultat.

Kommunen är skyldig att förhindra att mobbning inträffar. I en del fall är det uppenbart att kommunen inte gjort allt den kunnat för att stoppa mobbningen. Ändå har ingen mobbad blivit tilldömd skadestånd. Folkpartiet vill underlätta för elever att få skadestånd av kommuner som visat underlåtenhet i arbetet mot mobbning.

Ett bra sätt att hantera skadestandsfrågan kan vara att den som driver skolor ska betala en obligatorisk försäkring för att kunna ge skadestånd till elever som fallit offer för kränkande behandling. Eleverna kan i första hand vända sig till det aktuella försäkringsbolaget och i andra hand få sin talan prövad av en nämnd som är knuten till försäkringen. Fördelen med detta är att eleven slipper en uppslitande rättsprocess – som dessutom kan sluta med att eleven får betala rättegångskostnaderna. Det skulle därför vara värdefullt att utreda om en försäkringslösning skulle vara en bra lösning för de fall som inte kan drivas i domstol.

Det är Skolverket som ansvarar för tillsynen av att skolorna sköter sitt arbete mot mobbning som de ska. Anmälningarna om kränkande behandling till Skolverket har ökat stadigt de senaste åren. Skolverket borde också på eget initiativ undersöka hur kommunerna sköter arbetet mot mobbning. Folkpartiet anser att mycket vore vunnet om ytterligare steg togs i denna riktning och vill därför att tillsynen läggs över på en nationell skolinspektion, som är fristående från Skolverket. Den nationella skolinspektionen ska koncentrera sina resurser på tillsyn och utvärdering av skolor. På skolor som inte sköter sitt uppdrag ska skolledningen kunna bytas ut. I dag kan Skolverket stänga en fristående skola men inte göra något åt en kommunal skola som inte fungerar.

Den som utsätts för mobbning måste få adekvat stöd efteråt. Den som utsatt andra för kränkningar måste avskiljas och få stöd att upphöra med sitt beteende. Om skolan agerat mot mobbningen ska den drabbade kunna få ekonomisk ersättning. En nationell skolinspektion bör kontrollera att skolan uppfyller sina plikter i arbetet med mobbning. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

6.5 Sexuella trakasserier

Många elever och lärare känner sig kränkta och hotade i skolan. Grova könsord används alltför ofta för att förolämpa och såra. Utvecklingen speglar hur attityderna i det övriga samhället hårdnat. Många flickor vittnar om hur de får grova könsord kastade efter sig utan att varken de själva, kompisar eller lärare längre reagerar. Könsorden har blivit en del av det vanliga språkbruket. Det är en utveckling som måste brytas. Skolan ska vara en plats där elever och personal visar respekt för varandra. Flickor ska inte behöva acceptera att bli kallade för könsord. Sexuella trakasserier ska inte tolereras i skolan. Det är angeläget att det finns tydliga rutiner för hur skolorna ska hantera problemen.

Sexuella trakasserier är också mobbning och måste stoppas. I dag tar lagstiftningen inte lika allvarligt på sexuella trakasserier av elever som av vuxna. I jämställdhetslagen från 1998 har en strängare lagstiftning införts mot sexuella trakasserier på arbetsplatsen. Det är viktigt att elevens situation när det gäller sexuella trakasserier uppmärksammas på samma sätt som arbetstagarernas.

För att lösa problemet med sexuella trakasserier och grovt språkbruk krävs ett långsiktigt arbete där skolan, föräldrarna, politikerna och samhället i övrigt nu måste ta initiativet.

Lagarna måste skärpas så att alla former av trakasserier förbjuds i skolan. Skolan och kommunerna måste jobba målmedvetet för att motverka sexuella trakasserier. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

6.6 Övrig brottslighet

I ett antal fall har polisen kunnat avslöja att skolelever planerat mörda flera personer på sin skola på det sätt som har skett i amerikanska skolor de senaste åren. Sverige har hittills förskonats från massakrer av det slag som inträffat på skolor i andra länder, och har därmed också sluppit de säkerhetsanordningar som inhägnar t ex en del amerikanska skolor.

I dag har lärare enligt lag skyldighet att rapportera om elever planerar att skada sig själva på grund av psykisk sjukdom eller liknande. Lärarnas ansvar bör också vidgas till att gälla anmälan av elever som kan misstänkas vilja skada andra. Ett tätare samarbete mellan skola, polis och sociala myndigheter skulle underlätta arbetet att förhindra våldsbrott i skolan.

Folkpartiet vill att skolan ska finnas till i ett samspel med det övriga samhället och vara så öppen som möjligt. Det är positivt när skolans lokaler kan

Fel! Okänt namn på

användas även för andra ändamål och att det anordnas aktiviteter där även andra än de som direkt berörs av undervisningen bjuds in. Men i vissa situationer kan en skola behöva stänga om sig. Det kan vara för att förhindra narkotikahandel eller andra uppgörelser på skolgårdarna. En skola måste därför ha rätt att förbjuda obehöriga att vistas på skolans område. Skolorna ska, om de bedömer att det är nödvändigt, kunna utesluta alla från skolans område utom dem som studerar eller arbetar vid skolan och elevernas vårdnadshavare.

Inte heller vårdnadshavare ska ha en absolut rätt att närvara i undervisningssituationer, om inte läraren har gett sitt medgivande. I de flesta fall är det naturligtvis ett stöd för läraren att föräldrar och andra närstående engagerar sig i barnens skolgång. Det motsatta problemet – att skolor ibland har svårt att locka föräldrar att komma på föräldramöten och utvecklingssamtal, är nog vanligare. Men i sällsynta fall kan det också uppstå konflikter mellan föräldrar och lärare, eller föräldrar emellan, som blir störande för eleverna när de utspelar sig i klassrummet.

Ett tätare samarbete mellan skola, polis och sociala myndigheter ska eftersträvas. Skolan ska ha rätt att avhysa obehöriga från skolans område och från undervisningen. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

7 Valfrihet – för ökad kvalitet

Rätten att välja skola och förekomsten av friskolor har bidragit till en positiv utveckling av skolväsendet som helhet. Nya undervisningssätt utvecklas och föräldrarna blir mera delaktiga och engagerade i skolan.

7.1 Rätt att välja skola

Föräldrar bör ha rätt att välja att låta sina barn gå i vilken grundskola som helst som har tillstånd från Skolverket att bedriva undervisning. Alla skolor med sådant tillstånd ska vara öppna för alla elever som söker. Om urval måste ske ska detta kunna göras genom närhetsprincipen eller genom antagningsprov. Kommunens skolresurs ska följa eleven till den skola som hans eller hennes föräldrar väljer.

Ofta är det praktiska saker som hindrar en familj att välja den skola de egentligen tycker skulle passa dem bäst. Folkpartiet anser att den elev som skulle haft rätt till skolskjuts till den skola kommunen anvisat, ska ha rätt att använda den resursen för att ta sig till en annan skola, om den också ligger långt från hemmet. Detta är en reform som inte innebär någon merkostnad för kommunen.

Elever ska ha rätt att söka till valfri skola i Sverige. Kommunens skolresurs för eleven ska gå till den skola där eleven antas. Eleven ska rätt till samma skolskjutsresurs som kommunen skulle ha haft om eleven hade gått i den skola som kommunen anvisat. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

7.2 Fristående skolor

Friskolor fyller en viktig funktion som komplement och konkurrent till det kommunala skolväsendet. Mångfalden av arbetsgivare ger fler utvecklingsmöjligheter för lärare och skolledare. Kommunen ska varken gynna sina egna skolor eller friskolor, utan likvärdiga villkor ska råda. En friskola ska ha rätt att överklaga en kommuns beslut till länsrätten, om friskolan anser att det inte råder likvärdiga villkor.

Folkpartiet drev länge att fristående skolor skulle öppnas för alla genom att vara avgiftsfria. Det är mycket positivt att detta nu blivit verklighet. Det ökar studiemotivationen att eleverna få gå på en skola som de tror passar dem själva särskilt bra. Det kan handla om att skolan har en särskild pedagogik, t ex Montessori, eller om att byskolan kan räddas kvar som föräldrakooperativ.

Dagens system med fristående skolor är i princip bra, men förbättringar behövs för att göra det mer välfungerande. Sedan riksprislistan avskaffades har osäkerheten om friskolornas ersättning från kommunerna ökat. Oklarheten om vilken ersättning kommunen ska lämna är stor och skillnaderna mellan godkända friskolors ekonomiska villkor har ökat. Därför föreslår Folkpartiet att riksprislistan återinförs tills vidare, i väntan på att Folkpartiets system med nationell skolpeng kan utvecklas. För att skapa större rättvisa och ge de fristående skolorna stöd, föreslår vi att fristående skolor får rätt att få bidragen prövade i allmän förvaltningsdomstol genom förvaltningsbesvär. I dag kan de enbart begära laglighetsprövning.

Folkpartiet anser att kommunerna inte ska ha möjligheter att inverka negativt på en friskolas ansökningsprocess. Skolverket har den största kompetensen att bedöma vilka fristående skolor som uppfyller de krav som ställs. Till skillnad från kommunen är verket en neutral part. En del kommuner ser på friskolor ur ett snävt perspektiv, trots att alla elever, även de i kommunala skolor, gynnas av att en friskola finns i området. Konkurrens höjer kvaliteten.

Fler och fler föräldrar vill att deras barn ska gå i friskolor. Det är inte alltid bara för att skolan verkar ha bra undervisning. De flesta friskolor har också en bättre ordning och en bättre arbetsmiljö därför att skolan har större möjligheter att styra detta lokalt. Även de kommunala skolorna bör ges ett ökat utrymme för självstyre. Rektorer och lärare ska kunna fatta pedagogiska och andra avgöranden självständigt i högre grad än i dag. Friskolorna har visat att det går att bedriva skolor med minimal inblandning från kommunala politiker och tjänstemän.

Kommunal skola och fristående skolor ska arbeta under likvärdiga villkor. Kommunernas möjligheter att inverka negativt på en friskolas ansökningsprocess ska försvinna. I väntan på en nationell skolpeng bör den s.k. riksprislistan återinföras. Fristående skolor ska ha rätt att få bidragen prövade i allmän förvaltningsdomstol genom förvaltningsbesvär. De kommunala skolorna bör ges ökad självständighet. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

8 Skolan i utsatta områden

Skolan har en central roll i kampen mot utanförskapet. Det är det viktigaste sättet att överföra resurser till utsatta grupper och öka de nya generationernas livschanser och sociala rörlighet. Det är så lika möjligheter kan skapas. Tyvärr befinner sig skolans verklighet ofta långt ifrån dessa ideal. Det största sveket mot de mest utsatta är en skola som inte fungerar, som inte förmedlar kunskaper, som inte ger redskap för framtiden. Förörternas skolor är oftast misslyckandets skolor. Så kan det inte fortsätta.

8.1 Skapa magnetskolor

Skolor i utsatta områden borde vara de bästa skolorna. Förbättrade möjligheter att fritt välja skola, extra satsningar på skolor i sociala krisområden och uppbyggnad av så kallade magnetskolor kan locka människor att bosätta sig och bo kvar i utsatta områden. Tydliga krav, mål och utvärderingar behövs också för att skapa en skola där alla kan lyckas. Också extra hjälp för att bearbeta svåra upplevelser ska finnas tillgängligt.

En bra skola, som är anpassad efter den enskilde elevens förutsättningar, är den bästa vägen att skapa ett mer jämlikt samhälle. Den som får med sig en god utbildning har alla möjligheter att klara sig på den moderna arbetsmarknaden. Den som inte får det har däremot begränsade möjligheter att hävda sig i ett arbetsliv som ställer allt högre krav på den enskilde arbetstagarens kunskapsnivå. En bra skola är därmed den mest effektiva murbräcken i arbetet mot utanförskapet.

Genom att erbjuda högre lärarlöner, rusta upp skollokaler, ställa krav på eleverna, ge svaga elever extra tid och göra satsningar på nya pedagogiska hjälpmedel kan de skolor som i dag har sociala problem omvandlas till motorer som lyfter ett bostadsområde. Genom sådana skolor kan människor lockas att bosätta sig i utsatta områden och segregationen därmed brytas.

Folkpartiet liberalerna vill att skolan finansieras med hjälp av en nationell skolpeng. En del av skolpengen ska vara lika för alla elever men en del ska kunna riktas till skolor i sociala krisområden och en del ska riktas till de elever som behöver särskilt stöd. Därmed tar man större hänsyn till skolans och elevernas olika förutsättningar.

Skolor i utsatta områden bör utvecklas till magnetskolor som lockar elever från andra områden. En del av den nationella skolpeng som Folkpartiet vill införa bör riktas till skolor i utsatta områden. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

8.2 Kontakt med föräldrarna

Krav och tydliga mål är avgörande verktyg för en välfungerande skola. Studier visar att skolan i Sverige brister när det gäller att vara tydlig och berätta

vilka krav och förväntningar det finns på eleverna. Resultatet blir att eleverna inte känner sig delaktiga och saknar kunskap om vad som krävs av dem. Denna otydlighet är särskilt skadlig för elever och föräldrar med en annan kulturell bakgrund. Ofta uppstår en kommunikativ och värderingsmässig kortslutning mellan skolan och hemmet som inte alls gynnar en framgångsrik skolgång för barnet.

Skolor i utsatta områden bör extra kraftfullt eftersträva att engagera föräldrarna i skolans arbete. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

8.3 Satsa på svenska

I ett mångkulturellt samhälle blir kttet som det svenska språket och litteraturen utgör allt viktigare. Att behärska svenska språket i tal och skrift är helt avgörande för att inte hamna utanför vår sociala gemenskap. Gedigna kunskaper i svenska är det bästa bidrag skolan kan ge för att hjälpa nya svenskar att integreras i samhället.

Skolor i olika bostadsområden har oerhört olika förutsättningar. Naturligtvis sätter det sina spår i en skola när 90 procent av eleverna har ett annat modersmål än svenska. Det behövs ofta undervisning i mindre grupper, fler speciallärare och mer resurser för elevvård. Resurserna måste fördelas så att det verkligen blir ett rejält tillskott till de skolor som har många barn med stora behov av stöd.

I områden och på skolor där svenska har en svag ställning måste den språkliga infrastrukturen vara extra väl utarbetad. Skolor i områden med utanförskap bör ha tillgång till ett bemannat bibliotek nära skolan, så att biblioteket kan bli en naturlig del av skolans verksamhet.

I en miljö där få har svenska som modersmål är det nödvändigt att eleverna får kontakt med personer som talar svenska. I områden med hög arbetslöshet, där många har föräldrar som saknar jobb måste eleverna också dras in i arbetslivet tidigt för att skaffa kontakter och få positiva förebilder. Därför bör skolor kunna få stöd i att bygga upp ett nära samarbete med företag och organisationer, så att eleverna kan få språkmentorer som de regelbundet har kontakt med för att stärka sin svenska och få kontakter i yrkeslivet.

I utsatta områden måste undervisningen i svenska stärkas. Möjligheten att ge stödundervisning måste öka. Tillgången till bibliotek måste garanteras. Samarbete mellan skolan, företag och organisationer där eleverna kan få språkmentorer och bra kontakter i arbetslivet måste underlättas. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

9 Funktionshindre

Så gott som varje lärare kommer under sitt yrkesliv att möta elever med funktionshinder. Trots detta finns kunskaper om olika funktionshinder inte med i de mål för lärarutbildningen som anges i högskoleförordningen. Folk-

Fel! Okänt namn på

partiet anser att detta måste rättas till. Huruvida en funktionshindrad elev får en bra undervisning, ska inte vara beroende av vilken högskola läraren är utbildad vid.

De flesta funktionshindrade får en bra utbildning, men kommunerna måste erbjuda alla funktionshindrade en fullt tillgänglig skola. Folkpartiet vill göra det svårare för skolhuvudmän att strunta i tillgängligheten. Kommuner som inte gör vad de ska för att eleverna ska kunna tillgodogöra sig undervisningen, ska tvingas att betala böter. Det innebär inte att Folkpartiet tycker att det är fel att kommuner samverkar, t ex om särskoleverksamheten. Det kan vara en bra lösning för små kommuner att bygga upp resursen gemensamt, samtidigt som det inte alltid betyder längre resväg för eleven.

För elever med vissa funktionshinder är grund- eller gymnasieskolor inte den bästa skolformen. Det gäller t ex döva eller hörselskadade elever, som kan gå i specialskolor, och utvecklingsstörda elever, som kan gå i särskolor. Specialskolorna för elever med synskador eller flera funktionshinder har dock lagts ned. Folkpartiet anser att detta beslut var djupt olyckligt. Ekeskolans, Hällsboskolans och Åsbackaskolans elever kunde inte få ett fullgott stöd i sina hemkommuners skolor. I många små kommuner kan den kompetens som fanns på dessa skolor inte byggas upp. Därför måste ett sådant alternativ åter skapas för elever med flera funktionshinder.

Det finns en stark strävan inom socialdemokratin att lägga ned särskolan. Argumentationen är att en jämlikhet skapas om alla elever får exakt samma utbildning. Men alla barn är olika. Alla elever har olika behov och behöver få en utbildning som är anpassad just för dem. Det är först då som alla ges lika chanser.

Särskoleutredningen öppnar för att särskolan avvecklas. Folkpartiet stöder inte den tanken. Alla utvecklingsstörda elever ska även i fortsättningen kunna välja den gemenskap och specialistkompetens som särskolan erbjuder. Naturligtvis är det viktigt att kontakten mellan utvecklingsstörda och icke-utvecklingsstörda elever utvecklas, både i skolan och i resten av samhället, men det får inte ske till priset att de utvecklingsstörda barnen förlorar rätten till en utbildning som är anpassad efter deras behov.

Det finns problem även inom särskolan. I dag sker beslut om placering i särskola på alltför lösa grunder. Slentrianmässiga beslut och ekonomiska beräkningar får inte ligga till grund för särskoleplacering. Undervisningen är på sina håll inte tillräckligt kunskapsorienterad och eleverna tillåts inte utvecklas så långt som de har förutsättningar till. Detta måste åtgärdas. Det ska sättas upp tydliga kunskapskrav för eleverna i särskolan och det pedagogiska arbetet ska vara målmedvetet och välplanerat. Att studiearbetet är välstrukturerat är ofta ännu viktigare för utvecklingsstörda elever än för icke-utvecklingsstörda. Det är också viktigt att kunskaperna om utvecklingsstörda elever och deras lärande ökar på kommunal nivå och hos skolledningarna. Multi-handikappade barn ska åter få möjligheten att gå på statliga specialskolor.

Kommuner som inte uppfyller kraven på tillgänglighet i skolan för funktionshindrade ska kunna bötfällas. De statliga specialskolorna för syn- och hörselskadade ska återinföras. Särskolan ska vara en egen skolform. Alla

utvecklingsstörda ska ha rätt att gå i särskola. Särskolans verksamhet ska utvecklas i sitt innehåll. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

10 Styrning, finansiering och tillsyn

Sedan skolan blev kommunal har vi kunnat se att satsningarna på den skiljer sig stort åt i olika landsändar. Det är så stora skillnader på hur mycket kommunerna lägger ned per elev att vi inte längre kan tala om en likvärdig skola. Detta får tydliga återverkningar på hur väl eleverna når målen. De grupper som drabbas hårdast är de som redan är utsatta – inte minst elever med utländsk bakgrund.

Folkpartiet liberalerna anser att det är hög tid att staten tar övar ansvaret för skolans resurser. Pengarna ska inte variera beroende av var eleverna bor, utan bara utifrån vilka behov de har. Därför vill vi liberaler införa en nationell skolpeng som tar hänsyn till elever i behov av särskilt stöd. En fjärdedel av resurserna för undervisning ska öronmärkas till detta ändamål.

Kommunerna ska i Folkpartiets modell fortsätta att stå för resurser för skolmat, skolskjutsar, lokaler och annat som inte är undervisning. Skolor i utsatta områden kan behöva särskilda satsningar. Det gäller t ex skolor i områden där en stor andel av de boende har utländsk bakgrund. Att kombinera ett fritt skolval med möjlighet till profileringar för skolorna har visat sig kunna minska bostadssegregationens verkningar. En nationell finansiering av skolan skulle öka likvärdigheten, tillsammans med andra förslag i denna motion som t ex ökad tillsyn och fler nationella prov.

Alla elever har rätt till en fullgod undervisning. Att staten utövar tillsyn över detta är viktigt för att säkerställa att alla elever ges den undervisning och den demokratiska fostran som de har rätt till. Det är viktigt att slå fast att tillsynen måste skärpas för alla skolor, oavsett huvudman. Fristående skolor hamnar lätt i fokus i debatten om skolor som missköter sig, men i dag finns faktiskt mycket bättre möjligheter att komma till rätta med problem i en fristående skola än i en kommunal. Alla fristående skolor granskas innan de startar och en viss tid efter starten. Dessutom kan en fristående skola stängas, om man upptäcker missförhållanden, vilket inte är fallet med en kommunal skola.

Nyligen har missförhållanden uppmärksammats i konfessionella friskolor men också i en kommunal skola, där en stor andel av personalen var medlemmar i en religiös rörelse. Även om skolor med religiös anknytning varit överrepresenterade bland de skolor som uppvisat problem, finns det ingenting som säger att en konfessionell friskola inte kan fungera på ett sätt som stämmer överens med läroplanen och dess värdegrund.

Resurser bör avsättas så att alla skolor kan besökas och granskas varje år. Friskolor som inte följer läroplanens anda – t ex beträffande demokrati, jämställdhet, sexualundervisning och objektiv religionsundervisning – ska få sina tillstånd indragna. Det är dock viktigt att det vidtas åtgärder även när kommunala skolor har motsvarande brister. Folkpartiet anser att skolledningen på

Fel! Okänt namn på

en kommunal skola ska bytas ut om skolan misskött sig. Ett annat alternativ är att sätta en sådan skola under tillsyn av en statlig inspektör.

Skolverket ska få en annan roll än det har i dag och framför allt inrikta sig på att fastställa kursplanerna och betygskriterierna, godkänna fristående skolor och ge myndighetsservice till skolor. I stället ska en ny myndighet, en nationell kvalitetsinspektion, stå för tillsynen samt säkerställa likvärdighet i bedömningen av nationella prov och det nationella betygssystemet. Denna reform behövs för att renodla rollerna. Den myndighet som fastslår mål och betygskriterier ska inte utvärdera om systemet fungerar.

Revisorer som granskat Skolverkets verksamhet har tidigare konstaterat att myndigheten inte satsat tillräckligt stor andel av sina resurser på tillsyn. Med dagens resurser är det ingen omöjlighet att låta varje skola få ett tillsynsbesök varje år. Myndigheten för skolutveckling kan läggas ned eftersom staten inte ska lägga sig i den lokala verksamhetsutvecklingen. Skolutvecklingen kan bedrivas mycket bättre i ett lokalt samarbete med högskolorna och lärarutbildningen. Det skulle bidra till att höja kvaliteten på utvecklingsarbetet och samtidigt öka lärarhögskolornas kontakt med den dagliga verksamheten. De delar av verksamheten som är av nödvändig servicekaraktär, ska läggas över på Skolverket.

En nationell skolpeng ska införas. Skolverkets roll ska renodlas till att ta fram nationella betygskriterier och kursplaner. Myndigheten för skolutveckling ska avvecklas. En fristående nationell skolinspektion ska skapas. Resultaten av olika kvalitetsutvärderingar ska sammanställas och redovisas offentligt. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

11 En ny lärarutbildning

Det finns nu i stort sett bara en enda, enhetlig lärarexamen för alla, från förskollärare till gymnasielärare. Det är inget självändamål att göra de olika lärarutbildningarna mer samordnade och likformiga. Det är stor skillnad mellan att pedagogiskt arbeta med en treåring och att lära ut komplicerade ekvationer till en artonåring, men båda uppgifterna är lika viktiga och för att utföra dem krävs en specialiserad utbildning. En av orsakerna till att få lärarstudenter i dag vill bli förskollärare är ett resultat av likformigheten.

För att få väl skickade lärare som kan förmedla kunskap och är trygga i sin profession måste lärarutbildningen göras om. Tydliga lärarkategorier ska återinföras. Exempel på sådana kategorier är förskollärare, lågstadielärare, mellanstadielärare och ämneslärare för högstadiet och gymnasiet. Obehöriga lärare med ämneskunskaper och erfarenhet ska erhålla behörighet genom att läsa in pedagogik.

Ämneslärarna ska ha fil kand-examen i två ämnen enligt vissa förutbestämda kombinationer som motsvaras av tjänster i skolväsendet. Ämneskurserna ska vara desamma för lärarstudenter som för övriga studenter vid lärosätet.

Fel! Okänt namn på

Speciallärarutbildningen har lagts ned och i dag finns bara utbildningen till specialpedagog kvar. Det är dock en viktig skillnad – specialpedagogerna är utbildade och anställda för att stödja skollära och de ordinarie lärarnas arbete med elever i behov av särskilt stöd. Speciallärarnas roll var att arbeta direkt med eleverna, enskilt eller i mindre grupper. Utbildade speciallärare har ofta ersatts av utbildade elevassistenter.

Dagens lärarhögskolor bör utsättas för konkurrens. Examinationsrätt för ämneslärare i matematik/naturorientering/teknik ska ges till KTH, Chalmers och övriga tekniska universitet. Pedagogiska institutioner ska integreras mer med ämnesinstitutioner. Lärarutbildning ska ingå i lärosäten med ämnesundervisningen, t ex ska Lärarhögskolan i Stockholm (LHS) avvecklas som eget lärosäte för att i stället ingå i Stockholms universitet.

Ett problem med att lärarutbildningen gjorts mindre attraktiv, är att universitetet sett sig tvingade att sänka kraven för att komma in. Ett exempel är Linköpings universitet, som inte längre ställer krav på naturvetenskaplig gymnasieutbildning för dem som vill bli lärare inom de naturorienterande ämnena eller i matematik. Att den första tiden av lärarutbildningen måste ägnas åt att repetera gymnasiekunskaper, drar ned kvaliteten på utbildningen.

Det är för lätt att tillsvidareanställa obehöriga lärare i dag. Lagen bör skärpas så att den förbjuder tillsvidareanställning av obehöriga lärare.

Folkpartiet utvecklar resonemangen kring en ny lärarutbildning i en separat motion om lärarnas arbetssituation.

12 Jämställdhet i skolan

Skolans arbete ska präglas av demokrati och jämställdhet. Varje skola ska bedriva ett långsiktigt och målmedvetet arbete för att öka jämställdheten. Varje form av sexuella trakasserier ska bekämpas.

Ett jämställdhetsperspektiv måste genomsyra allt arbete i skolan, relationen mellan elever och lärare, skolans ledning, i styrdokument samt i lärarutbildningen om skolan ska leva upp till sina jämställdhetsmål.

Liksom i många andra högskoleutbildningar når genusperspektivet i förskolläro- och lärarutbildningarna inte målet. Genusperspektivet ska vara obligatoriskt i alla lärarutbildningar men i dagsläget skiljer sig genusinslaget från studieort till studieort. Detta bör förändras och tydligare regler för hur genusundervisningen i lärarutbildningarna ska vara utformad bör därför införas.

I avsnittet Ordning ovan utvecklar vi resonemangen om sexuella trakasserier.

Fel! Okänt namn på

13 Skolhälsovård

Studie- och yrkesvägledarna är en viktig yrkesgrupp i skolan. För att de ska kunna lotsa eleverna till rätt utbildningar och vägval, krävs att de själva har en bra utbildning. Det är viktigt att studie- och yrkesvägledarna dels har kunskaper om elevens förutsättningar, t.ex. vad gäller funktionshinder, och att de har god insikt om hur arbetslivet ser ut. Många elever har bristande kunskaper om företagande och entreprenörskap. Där har studie- och yrkesvägledarna en viktig roll att spela.

Både elever och lärare har rätt till en bra arbetsmiljö. En förutsättning för detta är att lärartätheten är hög så att lärarna inte överlastas av uppgifter som ligger utanför undervisningsuppdraget. Lärarna måste få befogenheter att upprätthålla skolans regler. Dessa regler har tillåtits att erodera under flera år. Skolans personal har ett gemensamt ansvar för att det skapas en god arbetsmiljö på skolan. Det psykosociala stödet måste förstärkas.

Den fysiska arbetsmiljön är på de allra flesta skolor mycket god. Det finns dock beklagliga undantag. Om skolbyggnader får förfalla, riskerar det att bli en symbol för att utbildning och kunskap inte är så betydelsefullt. Nedskräpning och klotter får inte tolereras. Den fysiska arbetsmiljön måste förbättras.

Det är viktigt att eleverna ges tillfälle till fysisk aktivitet under skoltid. Det är positivt att skolans ansvar för att erbjuda alla elever regelbunden fysisk aktivitet inom ramen för skoldagen nu har skrivits in i läroplanerna. Folkpartiet anser dock att avsnittet kan göras tydligare och att det i läroplanen måste anges att varje elev ska garanteras minst tre timmars fysisk aktivitet varje vecka.

Arbetet med att informera om droger måste förnyas och intensifieras. Att skolan bjuder in personer utifrån för att hålla avskräckande föreläsningar har visat sig ha begränsad effekt. Arbetet mot droger måste vävas in i vardagen på skolan genom regelbundet samarbete med polis och socialtjänst och genom att all personal är uppmärksam på förändrat beteende hos elever. Skolan bör ingå partnerskap med föräldrarna för att stärka skolans drogforebyggande arbete.

Elevernas skydd mot ohälsa, i form av skolsköterska, skolläkare, kurator och psykolog, bör genomgå en kvalitetsreform så att den blir mer professionell och ändamålsenlig. Frånvarokontroll, sjukrapportering och tilldelning av hälsoresurser bör helt eller delvis upphandlas. Detta kan ske genom samarbete med flera skolor.

Resonemangen kring detta fördjupas i Folkpartiets folkhälsomotion.

Studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan bör stärkas. Den fysiska arbetsmiljön bör förbättras. Skolhälsovården bör genomgå en kvalitetsreform. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 3 oktober 2005

Lars Leijonborg (fp)

Bo Könberg (fp)

Marita Aronson (fp)

Liselott Hagberg (fp)

Ulf Nilsson (fp)

Erik Ullenhag (fp)

Ana Maria Narti (fp)

Anita Brodén (fp)

Anna Grönlund Krantz (fp)

Martin Andreasson (fp)

Tobias Krantz (fp)

Karin Pilsäter (fp)

Yvonne Ångström (fp)

Axel Darvik (fp)

Christer Nylander (fp)